

Lexice, Vocabulare, Glosare

Ultimul răspuns al meu d-lui translator Mavrodin

Tiparind acest ultim răspuns d-lui translator Mavrodin, sunt nevoit să reamintesc unele fapte din istoricul dicționarului meu.

În precuvântarea ed. I. a dicționarului am spus, că am început lucrarea mea ca o slabă încercare, ce are nevoie de multe îmbunătățiri. În prefața ed. II am arătat ce fel de îmbunătățiri au putut fi introduse. Totodată am arătat și acele multe scaderi, cari au rămas în dicționar, asemenea și impuritățile neplăcute, cari m'au împiedicat să le înlătur.

D-l Mavrodin n'a voit să ște seamă de lămuririle mele. La început (în noțiia din „Parerea Noastră”) d-l translator a încercat să scoată la iveală unele neajururi principale ale lucrării mele, pe urmă a pornit pe o cale mai îndemnată pentru d-sa, căutând în dicționar cazuri de traducere greșită. Cea mai mare listă a acestor „crime”, în număr de 26, d-sa a dat în art. din No. 130 al „Adev. Liter”, adăugând totodată ca numai „lipsa de spațiu” îl împiedică să sporească acest număr până la infinit.

Din lista acestor păcate însă se vede că unele cazuri sunt arătate nu tocmai exact, în alte-greșala mea constă în faptul că înțelesul secundar al unor cuvinte în dicționar e arătat ca cel principal. Sunt și greșeli, cari au destulă explicație în precuvântările dicționarului. Să zicem însă că toate traducerile arătate sunt „absurde”, cum declară d-l translator. Să presupunem chiar că „spațiu” l-ar fi dat voce d-sale și arate și alte „absurdități”, și numărul lor ar fi fost de zece ori mai mare. Care ar fi concluzia? D-l translator spune că a cercetat numai opt litere, asta înseamnă că a examinat aproape cinci mii de cuvinte. Să zicem că din ele nu 26, ci 260 sunt interpretate greșit. Reese de aici ca toată lucrarea e „nula”, cum declară rigurosul d. translator? Nu crede d-sa că astfel de judecări e prea sprintenă și ușoară?

În precuvântările dicționarului am arătat și izvoarele, de care m'am folosit și felul neindustrial, cum le-am putut utiliza. D-l translator, întemeindu-se pe unele pilde, cu același sprintenie declară, că lucrarea e făcută exact după Șăineanu și Grigorovița, din cari am reprodus „până și virgulele”. D-l translator a scapat din vedere, că dacă cu atâtă exactitate ar fi reprodus lucrările lui Grigorovița și Șăineanu, d-sa n-ar fi avut plăcerea să desopere atâtea „absurdități” în dicționarul meu.

Sunt nevoit încă odată să repet d-lui translator sfatul meu vechiu, să continue „”, aceeași stăruință examinarea dicționarului, și — nu mă îndoesc — va afla în el și virgule altele, poate ca și pe peste izvoare noui.

Isprăvind acest răspuns silit, nu pot să nu recunosc că d-l translator Mavrodin a depus multă muncă stăruind să discrediteze lucrarea mea și totodată să arate cunoștințele sale în limbă, precum și marea pricepere în ale dicționarului. D-l translator însă nu va țigăduli, că d-sa ar da cea mai mare și mai puternică dovadă atât pentru „nuliitatea” lucrării mele cât și pentru dreptul d-sale de critic, dacă singur ar încerca să întocmească un dicționar. Și nu mă îndoesc că va face aceasta. Din parte-mi îi doresc: cel mai frumos succes!

Nicolae Popovschi

25 Iunie 1923.
Chișinău.

Sinonimele verbului „a minți” (adunate dela elevii de cl. III, liceul din Câmpina)

- 1) a spune minciuni.
- 2) a se rade (bărbieri).
- 3) A se torpila.
- 4) a tăia la palavre.
- 5) a spune palavre franțuzești
- 6) a tăia cue.
- 7) a tăia piroane.
- 8) a ascuți briciul.
- 9) a mânca bors.
- 10) a pune briciul în funcțiune.
- 11) a nu mânca ce nu-i place.
- 12) a se deochiea.
- 13) a se luă după ispitele Satanei.
- 14) a se acătă de coada lui Scaraoschi.
- 15) a nu spune adevărul.
- 16) a face din cal catâr (măgar).
- 17) a visa (ce, visezi?).
- 18) a se rade cu briciul lui Cuza.
- 19) a le spune deochiate.
- 20) a spânzura grădini.
- 21) a face din purice elefant.
- 22) a trage piroane.
- 23) a le deochiea.
- 24) a spune gogoși.
- 25) a mânca gogoși.
- 26) a face pe vânătorul.
- 27) a le spune gogonate.
- 28) a le gogona.
- 29) a le spune prea sărate (pipărate).
- 30) a se tăia cu briciu.
- 31) a goli sacul.
- 32) a le zabariși (imperativul).
- 33) a infieră purici.
- 34) A le infieră (imperativul).
- 35) a le părli (imperativul).
- 36) a le opări (imperativul).
- 37) a palavrași.
- 38) a spune la palavre.
- 39) a bea apă cu furculiță.
- 40) a aduna nuci cu furca.
- 41) a spune snoave negustorești.
- 42) a cără apă cu ciurul.
- 43) a tăia apa cu cuțitul.
- 44) a spune (tăia) palavre vânătoarești.
- 45) a le ungo cu untură (imperativul).
- 46) a merge ca la moară.
- 47) par'că le-ar da la tocilă.
- 48) a le strânge cu usa (imperativ).
- 49) a le îndupmă cu mămăligă.
- 50) a apuca pe negustorul.
- 51) a apuca pe dracu de picior.
- 52) a-i pune vâr.
- 53) a spune brașoave.

Jean Cristescu-Ninetta

Monumentele actuale

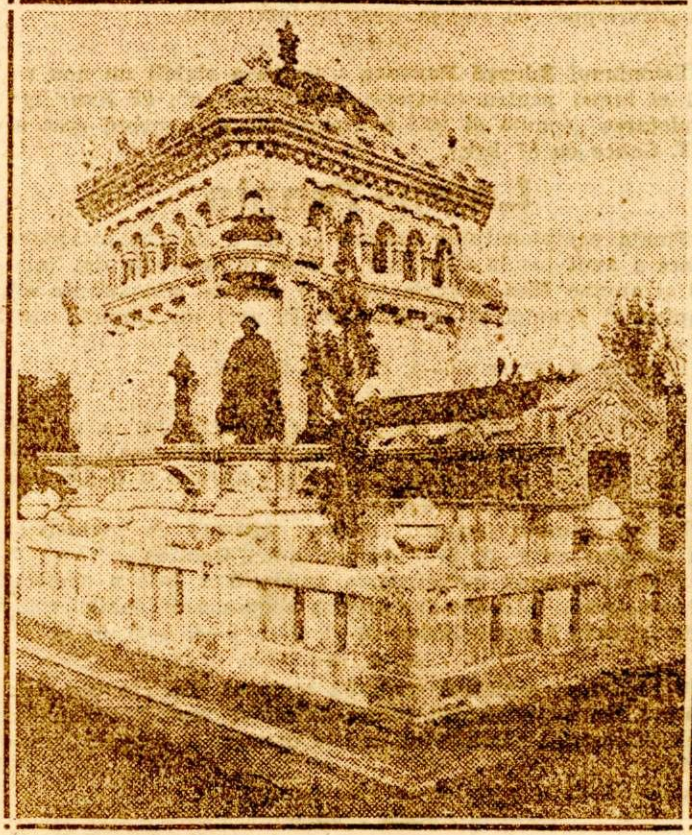
— Renașterea artei românești —

Dacă ara românească a avut o epocă de înflorire a artei monumentale acum 300 de ani; astăzi arta face mari sforțări și nu reușește să fie la înălțimea celei trecute, atât în arhitectură, sculptură, cât și pictură. Odinioară Domniile evlavioși își închinau viața lor zidind mănăstiri; arta slujind credinței, și credința artei.

În această epocă de scepticism, de blazare, credința nu mai poate să înaripeze arta și numai pentru frumusețea artei spirituale nu se mai entuziasmează.

Monumentele noastre vechi, conștând numai din biserică cari pe lângă arhitectura, admirabil compusă, aveau și detalii în sculptură armonios redată; iar pictura interioară de o factură superioară; zămislirea unor pictori inspirați ai credinței. Aceștia exteriorizau plastic viziunile lor, executând o pictură cu figuri în chip și atitudine, stilizau și subtilizau formele omeneste; dând ceva supra-omenesc. Artă superioară din acea epocă de tihnă patrihală s'a dus odată cu epoca aceea de înflorire, și astăzi se lucrează la dezgroparea de sub tencuială a minunatelor fresce și la refacerea arhitecturii bisericilor parăginate.

Acestei arte nu putem să-i zicem românească de oarece este importată din Ravena și Veneția iar maeștrii italieni specialiști în stilul bizantin, ca Emanuel Sansovino au venit pe meleagurile noastre zidind mănăstirea dela Curtea de Argeș.

Mansoleul lui Evloghie Gheorghiev de Mincu.

Trebuie să recunoaștem însă că au fost și maeștrii români, cari fie ca au fost trimiși în Veneția de au studiat, fie că au învățat în țară ca Istrate Iemnarul, Vucașin Caragea pietrarul, și Manea vătaful de zidari au lucrat la zidirea mănăstirii dela Hureză.

Cu înaintarea vremurilor, cu frământarea prin care a trecut țara în veșnicile ei lupte, în locul minunatelor biserici bizantine au început să se construiască biserici cu cupolele în formă de ceapă, remimiscențe ale arhitecturii rusești dela Moscova lucrate de zidari fără nici o cunoștință arhitectonică.

De vre-o 40 de ani a reînălțat redobândirea sentimentului pentru arta veche și asistăm astăzi la „Renașterea artei românești”.

Unul dintre arhitecții entuziaști cari a contribuit la renașterea arhitecturii românești, a fost Mincu, un cercetător neobosit al izvoarelor noastre de artă. El ne-a lăsat câteva lucrări importante în stil românesc cum este monumentul funerar al lui Evloghie Gheorghiev dela Cimitirul Belu.

Trebuie să menționăm că arhitectul Mincu era încă sub influența școlii franceze, unde învășase, și a trebuit să ne redea un monument funerar inspirat în compoziție dela „Renașterea arhitecturii franceze”, căutând să înfrângă însă arta franceză cu elementele autohtone găsite în bisericile noastre.

Prea viu pentru un monument funerar acest monument deși grandios în proporție, nu lasă ideea de repaus, are calitate superioară ca gruparea elementelor din care este compus și de stilizarea și armonizarea ornamentelor.

Dacă pe urma arhitectului Mincu, ca după urma tuturor cercetătorilor de drumuri, noi n'a rămas multe lucrări, el a lăsat însă elevi cari due mai departe opera lui începută.

Un alt mare arhitect care este îngropat sub valul uitării a fost Alexandru Clavel, autorul Postelor din țară, dintre care cea mai minunată este cea dela Târgoviște. Artist superior în asocierea diferitelor elemente pentru a reda unitate în lucrare, era un minunat fațadist care avea intuiția echilibrului maselor proporționând și alegând cu multă știință părțile esențiale pentru a evidenția caracterul unei clădiri.

Teatrul din Focșani și monumentul funerar al lui Cazzavilan sunt lucrări armonioase ca forme și ca linii cu multă logică și simțire, niște adevărate bijuterii.

O artă personală se desprinde din opera marelui Clavel cari păstrează mai mult caracterul românesc prin faptul că în locul ornamentelor bizantine, Clavel introdusese elemente țărănești, motivele lui fiind toate mai mult săpate cum fac țăraniile ciopliturile lor în stâlpi, iar nu modelate ca cele bizantine.

Un model de tămplă de biserică țărănească într'unul din satele noastre a rămas ca o capod'operă de arhitectură, de mobilier românesc. Stilul românesc țărănesc, trecut prin prisma artistului superior a fost înobilat deshidzând poteci noi, urmașilor lui. O pierdere mare, ca și pierderea lui Eminescu în maturitatea lui a fost moartea lui Clavel de tuberculoză în timpul ocupației, un om care putea să aducă mari contribuții în arta monumentală românească.

O generație nouă de arhitecți se ridică înepetuoasă astăzi și pe drumurile deschise de predecesorii arhitecți cum este Fațada „Adevărului” și alte clădiri în Ploiești, iar arhitecții Pomponu și Cristinel desăvârșesc opera maeștrului Mincu prin lucrările pe cari le expun la diferite concursuri publice cum este cel dela Măgurele pentru o biserică-mausoleu, cari afară de mici lipsiri inerente tinereții are mari calități de compoziție.

În arta românească arhitectonică au adus frumusețe contribuții arhitecții Zamoriz și Lupu dela Comisiia Monumente-

lor istorice, doi artiști ce au murit în recentul război, precum și Ghica Budești care, ca arhitect la Comisiia Monumentelor, a făcut cele mai frumoase restaurări; iar lucrările sale personale severe și logice denotă pe artistul superior, înțelețigător al arhitecturii care este necesitatea motivată.

Trebuie cu acest prilej să arătăm că biserica de la Alba Iulia este o lucrare sub mediocră lipsită de înțelegere, turnul clopotniței dela intrare domină monumentul principal ca este biserica, iar în compoziție diferitele elemente nelogic așezate, neproporționate dau o lucrare turmentată.

I. ȘTEFĂNESCU

Din istoricul epigramei românești

Gr. Alexandrescu²⁾
(1812—1885)

Refuz³⁾

Un osândit la moarte pentru o vină mare,
Rugă pe un prieten să facă încercare,
Ca unul ce la curte avea multă putere,
Dela crăut sat ministri ertare lui a cere.
„A” — răspunsce acela — nu te pot ajuta.

(1) În treacănt amintesc alăturatele „versuri găsite la Văratec” pe care revista „Dunărea de jos” din Galați, le dă ca fiind ale lui Kogălniceanu:

Când la sfântul paraclis
Cu glasu-ți cel înțeros —
Impăratului cereș
Te rogi pentru paradis,
Pe un tânăr pomenește
Care, dacă-i păcătos,
Este, penitru răvneste
Miresele lui Christos.

(2) Din edițiunea completă a operei marelui scriitor care, numără, între altele, ca gen mai puțin însemnat, și 5 epigrame.

(3) Epigramele sunt numerotate; cele cu numerele 2, 3, singure au titluri; celelalte le-am dat noi. Penitruță, de așa face-o, eu te-aș compromiță.

Celui ce scria că poezia e o boală ne'ecuită

Dar boala poeziei este ne'ecuită;
Ai zis și tu în viață-ți un singur adevăr.
Dovada la aceasta e muza-ți cea poetidă,
Și versurile tale care se trag de păr.
De-atâta vreme lumea își bate joc de tine
Și'n loc să pu silință a scri ceva mai bine,
Din zi în zi mai tare te văd că șlopopotezi.
Ce doctor așa mare poate să se găsească
De a ta neburie să te tăimăduiască,
Sau, cel puțin, să facă în proză să visezi?

D.***

M'am silit totdeauna să-mi dobăndesc bun nume
Și prin purtării cinstite să mă cinstesc în lume,
Fără să am mândria să zic c'am izbuit.

Făgăduială

Un preoi cuvios
Odată spovedia
Un crăiu religios
Și astfel îi vorbia:
— „Ajută, Domnul meu
„Pe câți săraci găsești,
„Căci chiar pe Dumnezeu
„Intru-inșiți îi cinstesti.
„Știu ceace-a grăit
„Al lumii ziditor,
„Că cerul e gătit
„De moștenire lor.
— „O, dacă e așa” — răspunsce mulțumit
Acel ispovedit

„Nici o grije să n'ai, cuviosio ta;
„Căci omul Dumnezeu, de mă va ajuta,
„Eu îți făgăduesc
„Pe toți supuși mei de răi să-i pregătesc.

M'au tradus... 1)

În lad, mai deunăzi, cățiva răpoși
Care, în viață, treceau de învățați,
Dedeseră jălbă arătând că cer
Să se pedepsească junămul Volter
Pentru căte rele de dănsii vorbia
Atunci când trăia

— „Domnilor” — strigă Volter mândios,
„Jalba ce a-ți dat este de prisos;
„Ce pedepsă-mi vreți? Ce rău îmi doriți?
„Eu vă socotesc desul mulțămii,

(1) Localizată și amplificată după Voltaire:

Sur Lefranc

Savez-vous pourquoi Jérémie
A tant Pleuré pendant sa vie?
C'est qu'en prophete il prévoyait
Qu'un jour Lefranc le traduirait.

În același sens, alăturăm o altă localizare „Unui traducător” de Ionescu-Quintus:

De ce „Klein Eylof” scriind
Ihsen, eră indispus?
E că prevedea de atunci
Că de Tit vă fi tradus.
Când în București, după cum v'am spus,
Doi vrășmași ai mei știți cum m'au tradus.